

zevrubně vývoj československého devisaového práva, tak, jak se rozvíjel stále širšími a širšími úkoly, jež zde byly postupem doby Národní bance československé ukládány. Autor také konstatuje, že vládní nařízení z 29. února 1924, č. 46 Sb. z. a n., vydané ku provedení § 2 zákona na ochranu měny, »dalo Bankovnímu úřadu ministerstva financí a později Národní bance čsl. dalekosáhlou moc, která přesahuje normální moc administrativy. Tato moc je tím větší, že Národní banka zpravidla rozhoduje podle volného uvážení v první a konečné instanci a že proti jejímu rozhodnutí není o p r a v n é h o p r o s t ř e d k u, nehledíc ke stížnosti k nejvyššímu správnímu soudu, která však vzhledem k naléhavosti projednávaných věcí je prakticky dosti problematická«.

V další části svého článku pojednává pak autor o změnách, provedených tehdy vydaným zákonem z 19. června 1934, č. 113 Sb. z. a n., kde autor znovu upozorňuje právě na § 2 cit. zák., který byl proti původnímu zákonu nejvíce změněn a dává podle autora »základ pro dalekosáhlá zmocnění (l. c. str. 589).

Je ovšem pochopitelné, že zmíněný problém je skutečně prakticky těžce řešitelný. Tím však není řečeno, že by se vůbec neměly učiniti pokusy o řešení. Při tom ovšem musilo by se postupovati s velikým ohledem na úkoly Národní banky československé, poněvadž svými rozhodnutími ve věcech jednotlivých stran uplatňuje vlastně prakticky svoji devisaovou politiku v širším

smyslu, jež úspěch by ovšem zrušováním nebo měněním napadených opatření mohl býti ohrožován. Před poslední novelisací zákona na ochranu měny, jež je obsažena v zákoně z 27. června 1936, č. 183 Sb. z. a n., bylo uvažováno ostatně v některých obchodnických organizacích o tom, aby u příležitosti tehdejší novelisace bylo zakročeno o doplnění cit. zákona předpisy o opravných prostředcích. Návrhy, jak patrně z novely č. 183/1936 Sb. z. a n., neměly ovšem tehdy úspěchu.

K závěru nelze odepřít si poznámku, že ostatně i v jiných odvětvích našeho hospodářského života je také jednotlivec v podstatě bez možnosti právní ochrany proti zásahům, jimž je vydán se strany různých veřejnoprávních orgánů, jež dřívějšímu právnímu řádu známy nebyly. Jsou to různé hospodářské organizace syndikátů, monopolů a pod., které při výkonu své hospodářské funkce vykonávají vlastně také nikoliv bezvýznamnou část veřejné správy, aniž by při tom byla možná instanční kontrola na ochranu zájmů jednotlivců. Nemůžeme mluvit totiž o subjektivních právech jejich, neboť ve všech těchto případech jde zpravidla o opatření, opřená o volné uvážení rozhodujících orgánů; právě tento systém je však velmi povážlivý, neboť může snadno vésti k bezpráví. Bylo by proto skutečně s hlediska právní teorie i praxe záslužné, kdyby tomuto problému byla věnována aspoň soustavná pozornost a problém instančního postupu a kontroly rozhodnutí těchto orgánů byl odborně a soustavně literárně zhodnocen.

Jiří Hora.

Z právní praxe.

Postoupení žaloby příslušnému soudu podle § 261 a) c. ř. s.*)

*) § 261 a) c.ř. nahradil, jak známo, dřívější ustanovení § 261, odst. 6, které bylo zrušeno (novela 161/1936). — Pozn. red.

JUDr. E. J. Haas, advokát ve Fryštátě nám píše:

Při vyřizování námítky nepřislusnosti procesního soudu a návrhu žalující strany na postoupení spisu

je-li tomu tak, zda tu je schválení dané příslušným místem. Židovská i nežidovská povaha dlužníka se může zkoumati podle obdoby §§ 7 a násl. druhého prováděcího výnosu ze dne 8. prosince 1939 (Věst. ř. prot., str. 318). Není-li k návrhu připojeno prohlášení o nežidovské povaze dlužníka, třeba si takové prohlášení vyžádati před rozhodnutím o prohlášení konkursu. Jde-li o židovského dlužníka, třeba zkoumati také povahu majetku dlužníku náležejícího. Ukáže-li se, že návrh se zřetelem na židovský původ dlužníkův a na povahu jeho majetku potřebuje schválení, a nebude-li schválení předloženo, třeba návrh zamítnouti.

Zkoumání třeba podle možnosti urychlit, aby se prohlášení konkursu neodráželo na delší dobu, neboť tím mohly by býti věřitelům způsobeny těžké újmy (srv. na př. §§ 3, 4, 11, 13, §§ 29 a násl. konk. ř.).

Co je shora řečeno o návrzích dlužníkových na prohlášení konkursu, platí přiměřeně o dlužníkově oznámení na soud, že zastavil své platy (§ 68, odst. 1, věta 2 konk. řádu).

Na návrhy na prohlášení konkursu, které podává věřitel (§§ 69, 70 konk. ř.), se to, co bylo shora řečeno, nevztahuje. Je-li však dlužník žid, je zpeněžení majetkových předmětů druhu uvedeného v §§ 1 a 5 nařízení ze dne 21. června 1939 i v těchto případech podrobena předpisům tohoto nařízení a prováděcích výnosů. Bude tedy třeba i v těchto případech zkoumati židovskou či nežidovskou povahu dlužníka. To se může státi již před vyřízením návrhu, zvláště při výsledku dlužníka podle § 69, odst. 2 konk. ř., nebo také později, vždy však dříve, než dojde k realizaci konkursní masy.

Při zkoumání soudní příslušnosti třeba přihlídnouti k ustanovení § 4,

odst. 1 druhého nařízení o soudnictví v Protektorátu ze dne 20. března 1940 (Říš. zák. I, str. 533, Věst. ř. prot., str. 131). Podle tohoto ustanovení jsou pro konkursní řízení na jmění dlužníků, jejichž podnik je veden správcem, dosazeným od německého úřadu (na př. správcem k věrné ruce) výlučně příslušné soudy německé. (Výn. min. sprav. č. 51.328/40-11.)

Řízení u cenových úřadů a určovací žaloba podle § 228 c. ř. s.

Z případů, jež se vyskytly v praxi, uvádíme:

Zákazník nedoplatil jednoho dne obchodníkovi za zboží, jež od něho právě koupil, asi 3 K. Obchodník se spokojil ujištěním, že zákazník vyrovná nedoplatek příštího dne. Skutečně učinil zákazník příštího dne u obchodníka nový nákup a při placení zadržel si obchodník i nedoplatek z minulého dne. Zákazník proti tomu nic nenamítal, později však přišel k přesvědčení, že platil za zboží příliš mnoho (asi na nedoplatek 3 K zapomněl) a učinil oznámení cenovému úřadu. Ten zavedl trestní řízení pro předražování a po výsledku obchodníka a zákazníka, aniž vyslechl svědky, obchodníkem vedené, rozhodl, že obchodník předražoval a uložil mu značnou pokutu. Právní zástupce obchodníkův podal proti tomuto rozhodnutí odvolání k zemskému úřadu a současně k soudu určovací žalobu podle § 228 c. ř. s., aby bylo zjištěno rozsudkem, že částka 3 K, jíž si strhl obchodník při dalším placení, byla na vyrovnání staršího nedoplatku. Zájem na soudním rozhodnutí odůvodnil tím, že uložená pokuta ohrožuje potrestaného existenčně, takže musí podniknout vše možné, aby byl zjištěn pravý stav věci.

Je nepochybné, že obchodník měl zájem na tom, aby bylo zjištěno, že

výboru senátu Nár. Shromáždění k vlád. návrhu zákona (tisk 352/1930) o pracovních soudech ze dne 20. V. 1931 (tisk senátu Nár. Shrom. 473/1931) přijato bylo zmíněné ustanovení § 23 zák. vylučující zastoupení advokátem ve sporech pod 1000 Kč většinou výboru, aby se vyhovělo poukazu na skutečnost, že zastoupení advokáty má nepochybně za následek zvýšení nákladů sporu, které by mohly být pro tu nebo onu stranu hospodářsky tíživými. Stejně motivuje ustanovení i důvodová zpráva. Účelem ustanovení jest tedy zamezení zvyšování nákladů sporu útratami advokátskými. Poněvadž však bylo nutno smířiti dva názory, z nichž jeden byl pro úplné vyloučení advokátů ze zastupování, kdežto druhý pro úplnou volnost, našel se kompromis v tom, že vyloučeno jest zastoupení jen v první stolici ve sporech do 1000 Kč.

Účelu zákona by se tedy vyhovělo, vyloučí-li se zastoupení advokátem, který by jinak mohl účtovat útraty podle advokátního tarifu, jež by bylo eventuelně nutno přisouditi proti straně nezastoupené.

§ 23 cit. zák. obsahuje však další ustanovení v druhé větě, že totiž ve sporech pod 1000 Kč nemohou advokáti zastupovati stranu ani jako funkcionáři podniků, které jsou ve sporu před pracovním soudem stranami. Z toho možno dovozovati, že zákon chce vyloučiti zastoupení advokátem v takových sporech do důsledků, t. j. znemožniti i podporu, kterou advokát jako osoba právnický vzdělaná může zastoupené straně ve sporu přinášet a že chce zákon záměrně vyloučit obcházení předpisu § 23 tím, že by advokát ve sporu vystupoval třeba jen jako obecný zmocněnec a má být veškeren jeho zásah vyloučen.

Tento názor nalézá podpory, zvláště uvážíme-li genesis zákona

o prac. soudech, jemuž sloužil za vzor zákon ze 27. XI. 1896 č. 218 ř. z. o soudech živnostenských, který v § 25 vylučoval zastoupení advokátem před soudy živnostenskými vůbec a nad to podstatně omezoval strany i ve volbě obecného zmocněnce na osoby z příbuzenstva, obchodvedoucí a zřízence a výjimečně na druhy v povolání.

Ovšem straně nemůže být bráněno v tom, aby si vyžádala právní porady u advokáta a i podpory jeho ve sporu samém, pokud se to děje přípustným způsobem, zvláště když jest ochotna, ba nucena sama si nahraditi náklad tím způsobený. Avšak strany nezastoupené pocítují obyčejně přípuštění i jen úředníka advokátní kanceláře jako zmocněnce ve sporu pod 1000 Kč jako porušení zák. předpisu § 23 a domnívají se, že se tím k jejich škodě porušuje parita stran ve sporu zákonem předeepsaná.

Pravidelně neznamená však takový zmocněnec-advokátní úředník pro soud žádnou úlevu, nýbrž naopak spíše ztížení rozepře, neboť úředník ten není práva znalý a soudce bude míti povinnost ho manudukovat. Nikdy nebude však tento zmocněnec tak informován jako strana sama a bude někdy velmi ztěžovati vyjasnění skutkového stavu.

Soud tedy prakticky vyloučí vliv nebo spíše přílišné vystupování takových zmocněnců tím, že bude trvat na bezpodmínečném dostavení se stran samých k ústnímu jednání.

Jest další otázka, nebude-li ve vystupování úředníka advokátní kanceláře jako zmocněnce před soudem spatřováno i pokoutnictví ve smyslu § 1 b) nař. min. spravedlnosti z 8. června 1857 č. 114 ř. z., neboť onen advokátní úředník, nejsa od příslušného úřadu k tomu oprávněn, zakročuje u soudu jako

plnomocník strany a jest prokázáno, že tak činí úplatně, ač ovšem úplaty se dostává jeho zaměstnavateli. Advokát, jenž takovému úředníku přikázal, aby převzal zastoupení strany u soudu, dá si zaplatiti své výlohy od klienta podle advokátního tarifu, ač nebyl s to příslušnou činnost vyvinouti, ba byl z výkonu této vyloučen zákonem.

Bylo by tedy takového advokátního úředníka možno nepřipustiti jako zmocněnce ve smyslu § 29, odstavec 2. c. ř. s.

Z řečeného plyne, že výklad gramaticko-logický mluví pro přípustnost zastoupení úředníkem advokátní kanceláře, výklad systematický, genetický a historický mluví proti trpění takového postupu. Ani výklad ex ratione legis nedává spolehlivé, jednotné odpovědi. Přes to lze důvodně říci, že vytýkaný postup znamená obcházení předpisu § 23 zákona o prac. soudech a že nemá býti trpěn.*)

Havelka.

Exekuční zabavení motorových vozidel.

Při exekučním zabavení motorového vozidla je podle výnosu min. spravedlnosti ze dne 1. února 1938 č. 71.284/37-10 povinen jeho držitel vydati výkonnému orgánu osvědčení o způsobilosti vozidla (pokud se týče typové osvědčení) a osvědčení o zápisu vozidla do rejstříku (§§ 24 a 83 vlád. nař. č. 203/35 Sb. z. a n.). Žádá-li držitel vozidla, aby mu bylo ponecháno osvědčení o zápisu vozidla do rejstříku, smí mu je výkonný orgán vrátiti jen tehdy, nemá-li býti vozidlo vzato do uschování, nebo souhlasí-li s tím vymáhající věřitel. Dříve však, než výkonný orgán vrátí toto osvědčení, vyznačí na něm, že motorové vozidlo bylo zabaveno (na př. »Zabaveno: E . . . o. s. v . . .«).

V zájemním protokolu vyznačí výkonný orgán, že držitel motorového vozidla vydal výkonnému orgánu osvědčení, po případě že mu bylo osvědčení o zápisu motorového vozidla opět vráceno. Bude-li zabavení motorového vozidla zrušeno, budiž toto zrušení vyznačeno opět v osvědčení o zápisu motorového vozidla do rejstříku.

Frydrych.

Ohlašování právních jednání a listin k vyměření poplatků.

O ohlašování právních jednání a právních listin k vyměření poplatků mají praktičtí právníci představy namnoze nejasné nebo dokonce nesprávné. K odstranění těchto nejasností budiž uvedeno zcela stručně toto:

1. Každé p o p l a t n é právní jednání nebo listina musí býti do osmi dnů po sjednání, resp. po vyhotovení právní listiny ohlášeny k vyměření poplatků. Výjimku z této zásady — stanovené v § 44 popl. zák. — tvoří právní listiny, u nichž lze poplatkovou povinnost splniti k o l k y a které, byly-li řádně kolkovány, k vyměření poplatků ohlašovati netřeba, jako na př. dluhopisy, kvitance; strana tu má totiž podle § 6 B zák. č. 89/1862 ř. z. právo v o l b y, činí-li poplatek více než 300 Kč, zapraviti jej v kolcích nebo listinu k vyměření poplatků ohlásiti (do 300 Kč musí býti poplatek zaplacen vždy j e n k o l k y). Volila-li placení kolkou, nemusí listinu k zpoplatnění ohlásiti — ovšem za předpokladu, že vyměřovací základ poplatku jest z listiny nebo jiného spisu zjistitelný a určitý; jinak ohlašovací povinnost trvá. Z ohlašovací povinnosti n e j s o u vyňaty ty právní listiny a jednání, z nichž se podle § 3 zák. č. 65/1933 Sb. z. a n. platí poplatek přímo do 40 dnů bez úředního vyměření; tu jest totiž třeba předmět poplatku ohlásiti do osmi dnů k zpoplatnění a v e d l e t o h o do 40 dnů poplatek zaplatiti.

*) Viz též glosu na str. 103 tohoto ročníku Právní praxe.

2. Subjektem ohlašovací povinnosti jsou strany dotyčného právního jednání; bylo-li však právní jednání uzavřeno za součinnosti advokáta nebo notáře, stíhá ohlašovací povinnost jen advokáta, resp. notáře.

3. Ohlášení nutno učiniti u berního úřadu v výslovně k vyměření poplatků (pro poplatky); v Praze a Brně u úřadu pro vyměřování poplatků, které obstarávají poplatkovou agendu, a to v Praze pro čtvrti I. až VIII., v Brně pro Brno-město.

Pokud jde o místní příslušnost úřadů, u nichž mají strany (a contr. úřady a soudy) právní jednání nebo listinu ohlásiti, jest otázka ta upravena zákonem jen ohledně těch právních jednání, jež mají za předmět převod vlastnictví, práva požívání nebo užívání nemovitosti. Ohlášení nutno podle bodu 1. výn. min. fin. č. 470/1850 ř. z. učiniti tomu bernímu (poplatkovému) úřadu, v jehož katastru daně pozemkové a domovní tato nemovitost je zapsána. Nepodléhá-li nemovitost dani pozemkové nebo domovní, dlužno učiniti ohlášení u berního úřadu, v jehož okrese soud, který o ní vede veřejné knihy, má své sídlo. Není-li nemovitá věc zapsána ani v daňovém katastru ani v pozemkové knize, jest ohlášení učiniti bernímu úřadu okresu, v kterém nemovitost leží.

Ustanovení to jest lex imperfecta a bylo-li ohlášení učiněno včas u jiného, místně nepřislušného (ovšem ale věcně příslušného) úřadu, jest přesto ohlašovací povinnost pokládati za splněnu, aniž by proto stíhaly strany nějaké nepříznivé následky.

Pokud jde o jiná právní jednání nebo listiny, není vůbec normy o místní příslušnosti. Platí tu jen vnitřní předpisy, které nemají moci zákona a jest proto ohla-

šovací povinnost splněna, bylo-li právní jednání nebo listina ohlášena u berního nebo poplatkového úřadu bez ohledu na to, je-li tento úřad podle příslušných vnitřních instrukcí k vyměření poplatku kompetentní. Má-li býti poplatek zaplacen do 40 dnů bez úředního vyměření, je nutno platiti na účet toho úřadu, u něhož bylo ohlášení učiněno. Jiných omezení není.

Jinak je tomu v tomto ohledu na Slovensku a Podk. Rusi. Tam určuje § 120 popl. prav. přesně místní příslušnost jednotlivých úřadů k vyměření poplatků, takže podle této místní kompetence k vyměření řídí se také příslušnost co do povinnosti ohlašovací. Ohlášení, učiněná u úřadu nepřislušného, postoupí však tento úřad z povinnosti úřední úřadu příslušnému a vyrozumí o tom stranu (§ 120, posl. odst.).

Zvláštního ohlášení u berního (poplatkového) úřadu není v zemích historických třeba u oněch právních jednání nebo listin, jichž předmětem jest knihovní objekt; tu stačí, je-li příslušná knihovní žádost podána do osmi dnů po uzavření právního jednání (vyhotovení právní listiny) u knihovního soudu. Soud vyrozumí sám berní (poplatkový) úřad, takže netřeba učiniti samostatné ohlášení. Poplatek platí se pak, jde-li o případ § 3 zák. č. 65/1933 Sb. z. a n., do 40 dnů u onoho berního úřadu, který leží v obvodě dotyčného soudu a kterému soud sám ohlášení zaslal. K takové knihovní žádosti nutno připojiti nekolokovaný opis dotyčné listiny za účelem zaslání jeho bernímu (poplatkovému) úřadu; nebyli-li opis připojen, pořídí soud sám opis z moci úřední za dvojnásobný vidimační poplatek, který předepíše finanční úřad. Nepřipojení opisu listiny pro poplatky nemá tedy za následek zmeškání ohlašovací lhůty nebo jinou újmu pro stranu, nýbrž

jen požadování dvojnásobného vidimačního poplatku.

Tato výjimka ze zvláštní ohlašovací povinnosti nevztahuje se na právní jednání, jež se zapisují do obchodního rejstříku (společenské smlouvy a jejich změny); v těchto případech nenahrazuje žádost za zápis, podaná k obchodnímu soudu, ohlášení k vyměření poplatků, byť i by žádost byla podána ve lhůtě osmidenní.

4. Sankcí na opožděné ohlášení jest předpis z výše, a to buď jednonásobkem řádného poplatku (u právních jednání, podrobených poplatku i bez vyhotovení listiny, jako převody nemovitostí) nebo dvojnásobkem řádného poplatku (u právních listin, podrobených poplatku listinnému). Pro nedostatek zákonných norem o místní příslušnosti je skutečnost, že snad právní jednání bylo ohlášeno u úřadu, místně — podle vnitřních instrukcí — nepřislušného zcela bezvýznamná a straně nevzniknou z toho žádné škodlivé následky.

Byl-li k ohlášení povinen advokát nebo notář a nikoliv strana (viz výše pod 2.) a jde-li o právní jednání, podrobené poplatku i bez listinného osvědčení (na př. převod nemovitosti, obchodní smlouva společenská), má opominutí ohlášení nebo opožděné ohlášení za následek vznik ručení advokátova (notářova) za řádný

poplatek (§ 74 popl. zák.); jde-li však o poplatek listinný, ručí advokát v takovém případě nejen za řádný poplatek, nýbrž i za dvojnásobné zvýšení podle § 79, č. 8 popl. zák., a to nedílnou rukou s osobami k placení povinnými.

Zdůrazniti jest, že sankce pro neohlášení nebo opožděné ohlášení jest přísnější a zcela neodvislá od následků opožděného zaplacení těch poplatků, které podle § 3 zák. č. 65/1933 Sb. z. a n. mají býti zaplacený do 40 dnů bez úředního vyměření. I když tedy byl snad poplatek zaplacen včas (do 40 dnů), ale ohlašovací lhůta dodržena nebyla nebo ohlášení vůbec nebylo učiněno, bude právem požadováno jednonásobné, resp. dvojnásobné zvýšení (§§ 79 a 80 popl. zák.).

5. Pro otázku, v jaké jazyku nutno ohlášení učiniti, platí všeobecné správní normy; rozhodné jest tedy sídlo úřadu, u něhož se ohlášení děje, a proto může strana, bydlící v obvodu finančního úřadu se zákonnou menšinou, učiniti ohlášení u svého finančního úřadu v jazyku menšiny. Učiní-li však na př. ohlášení u berního nebo poplatkového úřadu v Praze, musí je podati jen v jazyku státním. Ohlášení, která jazykovým předpisům nevyhovují, budou vrácena k formální opravě do určité lhůty; dodržení této dané lhůty pokládá se za včasné ohlášení.

E. Krautmann.

Autoři článků v tomto čísle.

Advokát v Praze Dr. Karel Knap, rada min. sprav. Dr. Bohumil Nýdl, rada nejv. soudu v Brně Dr. Robert Steiner, advokát v Chodově Dr. Jan Bokr, adv. koncip. Dr. Jaroslav Šturm, předn. okr. soudu Chvalšiny Dr. Ladislav Hlavatý, okr. soudce Dr. Josef Havelka, rada kraj. soudu v Litoměřicích Dr. Josef Frydrych, adv. v Praze Dr. Jiří Hora, vrchní komisař zemského finanč. řed. v Praze Dr. Emil Krautmann.